

1845-10-11

SENDER

Lorenz Frølich

RECIPIENT

J.Th. Lundbye, Thorald Læssøe

FACTS

Document type:

Letter

General comment:

Brevene er skrevet til J.Th. Lundbye og Thorald Læssøe. Det sidste brev er et afskrift af et brev, som P.C. Skovgaard har haft med, her mangles slutning, da konvolutten ikke er bevaret.

Sender's location:

København, Marienlyst

Mentioned people:

Karl Francke

Louise Mathilde Francke

N. F. S. Grundtvig

Svend Grundtvig

Gitte Høyen

N.L. Høyen

J.Th. Lundbye

P.C. Skovgaard

Georg Steenberg

Sophie Withusen

Archive:

Mappe 34 nr. 27

TRANSCRIPTION

Løverdag d. 11 October 45 Marienlyst

Kjære Lundby!¹

I Mandags Aftes var der stor Læseforening især for dine Breve hos Grundtvigs²; men man vilde ei ret finde sig i at du klagede; Steenberg³, som jeg et Par dage senere viste mit Brev, udtalte sig endog bestemt derimod, - han sagde, det var sygeligt, naar for et ungt Menneske de mange farlige Indtryk ikke for nogen Tid kunde opveie det Hyggelige, han har i Hjemmet; jeg vil ei sige Noget, [for bestemt] jeg vilde maaskee komme til at dømme mig selv; jeg vil stemme i med en Anden; det er prægtigt, naar du bliver dine første Indtryk troe, og udstikker dem, - men dog - du var utilfreds her; du er det der, ligger det ei noget for dig selv i man burde overalt kunne være tilfreds; og er du nu engang reist, saa søg ogsaa ret at hengive dig i de skønne Nydelser - du skriver ei et Ord om Kunstkatten, ei et Ord om dine Arbejder; - Du skriver, det er Alt som et Skuespil; - det er ei Italiens Skyld, men din, naar du ei kan trænge dybere ind i det. Jeg vil derfor sige os 2 Hængehoveder; lev altid ret i det Nærmeste Nærværende, og vi ville hverken længes efter, hvad vi endnu ei have, eller beklage, at vi ei nøde det Forbigaaende. -

Søndag d. 19de October

I gaar morges kl. 3½ hensov min Søster Louise Francke⁴ roligen, hun havde lidt længe og meget, Lungen var angreben, den sidste dag havde hun en Brøstkrampe og derefter sov hun roligt indtil hendes død. - Stakkels Mand⁵, og stakkels 5 Smaa; det er første Gang Manden med Leen har maiet saa nær ved mig, eller ved os, det er os ogsaa underlig fremmed; naar man troer at have gennemarbejdet det i Tanken, saa kommer de paa een Gang igjen som noget ganske Nyt. Det er saa underligt, at se [?]

●2●

Børnene undt. Sophy⁶ - løbe saa sorgløse omkring, men de vilde jo faa det længst og meget at føle. -

Jeg har læst dit Brev til Fru Høyen⁷; jeg maa lade dig vederfare Ret, skjønt af samme Indhold, var det meer fattet og fornuftigt, end deres til os; Ja kjære Ven; jeg var jo gjerne kommet ned til dig; det havde [været] behageligt for os begge; - men, jeg har ingen [rigtig] Tillid meer til mig selv; jeg vil ei lade det komme an paa at koste min Fader mange Penge i flere Aar, naar jeg ei kan forudsige et bestemt Resultat; i Dresden have de ei villet have mine hendsendte Billeder, men gjentaget bestillingen paa de samme Betingelser; jeg er kjed af at male Billeder, som Ingen gider havt; I

Dresden kan jeg lære Reenhed i Behandlingen og det, at benytte Naturen meer ved mine Billeder; jeg maae da see at frigjøre mig fra det, jeg ønsker at lære af dem. - Gaar det saa, og jeg tjener nogle Penge, saa kommer jeg næste Efteraar til Rom, og, gjør du det samme, bliver vi maaske Vinteren 46/47 der sammen? -

Skovgaard⁸ har begyndt et stort Billede (Pendant til de forrige) foran stor Skov; Skarrild - Sø i Baggrunden som et Glimt; - Solen staar bag. - det bliver vist herligt; Skovg. er i det hele den solide Fyr, som du selv omtaler [ham] i dit Brev. - Men, paa Tirsdag reiser jeg med Geyser til Slettin hvis du vil tilskrive mig til Dresden, saa adresser det til Profs. Bindemann. Farvel kjære Ven din Lars Maler⁹

Hils S. Winther fra mig, jeg efterlever ikke heller hans Indbydelse; han vil ogsaa føle deltagelse for vor Sorg; - han kjendte min Søster godt. -

●3●

Kjære Thorrald!¹⁰ Tak for dine smaae Randbemærkninger. Du har vel alt erfaret af Lundby, at jeg har mistet min Søster Francke⁴, det er ikke intetsigende at man siger at Familie = Savn; naar Een gaar bort, da føler man, at der er en Forbindelse som i et organisk Legeme, mange fine Fibere rives over, og man føler Smerten umiddelbart; - det var et sørgeligt Syn, at se min Svoger⁵ i Øieblikket som reent knækket; han gaar og bevæger sig som en Olding. - Jeg har staaet længe nede hos Liget og stirret hende i Ansigtet, det fylder En med et underligt Alvor. - Jeg kommer ikke til at besøge inden jeg reiser (paa Tirsdag) i den Stemning, jeg er, og i og med den liden Tid jeg har, besøger jeg næsten Ingen. - Lev vel hils Jerichou; og jeg haaber endnu at træffe Eder alle samlede i Rom. Din Ven Lorenz.

Kjøbenhavn d. 5. December 1845

I dag kom Skovgaard op til mig med en lille Bakketrold - om Forladelse: Dværg skulde jeg have sagt - han havde Hilsener at bringe fra Venner i Rom. Han kommer tilbage en af Dagene med Bud og Hilsen fra Højen, Skovgård og flere. - Med det samme bragte Skovgaard mig et Brev fra Frølich, et sandt Mesterstykke, som De her skal faae, Ord til andet. Her er det: Kjære Svend¹¹ og andre Kjære!|X| Her sidder jeg i mit Værelse i 3dje Etage, et Symbol på, at Kunstnerne stræbe mod det Høje. Jeg har ingen Udsigt, fordi [overstreget: jeg] det i dette Øieblik er Nat; men om Dagen har jeg den frie Horizont, som viser mig Dagens Himmelfænomener dem, et dorsk Øie ei vil kalde Underværker, fordi det synes at see det samme daglig; men et klart Blik seer aldrig det samme komme igien (men også jeg seer ofte uden at see). Under Himlen kommer da Jorden, nærmest Himlen: de fjærne blå Bjerge, hvori Fantasien kan lægge alle sine Billeder.

Saa kommer Marker og Landsbyer, og nærmest Haver og Dresdens Huuse. - Mit Værelse har 4 Vægge, Kvadratens Fasthed & Regelmæssighed, minder mig om, hvad jeg fatter. I Vinduet staar mange Blomster - dog ingen Bregner eller Nælder, men Roser og andre for mig navnløse Blomster, som min Værtinde vander, og jeg seer paa. Epheuen kravler omkring paa Væggene. Jeg sidder ved et Meubel, hvis underste Sfære indeholder Legemets Prydelse, såfremt Skjorter og Buxer ere smukkere end den nøgne Natur. Ved den mellemste (Sfære) tegner og skriver jeg mine Hieroglyffer, og oveni er Åndens Spisekammer, og til Symbol staar ogsaa Sukkeret til Kaffen og Saltet til Brødet sammesteds, så kan Synet fattes. openp Ovenpå dette Bibliotek antyder en Gibs-Elefant sindrigt Visdommen, to tvinende Børnehoveder minde mig om Familielivets Glæder (NB underneden skråler
[X] Dette "og andre Kjære" er senere tilskrevet, hvoraf kan forklares den Uregelmæssighed : at Forfatteren først taler til en 2den personlig og saa en til en ditto Pluraris (Oversenderens Anm))

●4●

En, som jeg kan nyde uden at see den) Min Tobak indeholdes i en hvid Porcelæns-Krukke, for at minde om, at Nydelsen er uskyldig, men skrøbelig, og en Sfinx paa Låget betegner at Tobakkens Nydelse virkelig er et Mysterium. Derved står Svovlstikker, som Lysets Kilde, Natlys, Voxstabel og Lampe, som "Nattens store og små Lys" Foran Magelighedens Sæde: en blød Sofa, staa det eenbenede, trefodede, runde Bord med det røde Tæppe, hvori Industriens Fantasi har indvævet gule Jægere, Krands, Fugle, Hjorte m.m. Derpå står en klar Karaffel med det bare Vand, betegnende Afholdenheden, slet ikke, at jeg ikke drikker Andet; tværtimod, at jeg har det for Øje og - lader være at drikke, forløjerlig nok - jeg bliver daarlig af Dresdner Vandet. Kakkelovn, Stole og Brændekurv, Spyttebakke, Alt står i den beste Orden. Hvordan hænger det sammen? "Der Frölich ist hingezogen bei den Kirchhof (således heder min Værtinde) und da ist Alles Ordentlich" Det følger vel med det Navn: at være ordentlig. Hun ordner så kannibalisk; en Slags Begravning - at jeg, for at finde mine Ting igjen, heller selv lægger dem af Vejen, jo, det må jeg sige: hun sørger for mig, som om hun var min Moder, og jeg 4 År gl., dækker Sengen og varmer Skjorten ved Ovn, giver mig Piller og stiller det trebenede Natskrin ved Siden af det bløde Leje, sørger for Brænde og Vindruer, Pas og hullede Strømper. Når jeg går ud af mit Værelse, kommer jeg på en Stentrappe med Figurer i Nischer, over hver Dør en Medaillon, og indenfor finder jeg sammes Forfattere, og det er lutter Kunstnere. - Nu har jeg vrøvlet mig en øjeblikkelig Overgivenhed fra

Halsen (Måske Læseren en øieblikkelig Kjedsommelighed på Halsen), kløet mig i Hovedet og Skægget, så 39 Hår krumme deres slanke, røde og brune Legemer på Brevet og med deres Skygge skrive de sorte Streger mellem Bogstaverne. Dog, dem skal Du blive fri for – P.S. På Væggen har min Værtinde hængt en Deel Litografier efter berømte Mestræ, som minde om, at det Bedste kan parodieres. – Nu veed Du hvordan jeg boer. – Klokken er 1; jeg sidder her og filosoferer (: dovner) og må dog rigtig have mig en Pibe endnu. Du og Johan sidder sagtens ligedan i Vimmelskafte –nej! I læse! –

Den 29de November 1845: Hvis jeg nu vilde læse det Vrøvl fra sist igjennem, så fik I det sagtens aldrig for Øjne; men Ens Venner tør jo nok se En i Soveskind (: Sloprok) og også på Hosesokker. Nu bilder I – Svend¹¹, Johan¹ (hvis han gider læse sådan Noget) Skovgaard, måske Steenberg³ og hvis I ellers vilde vise det til Nogen, f. Ex. til H. Bech – Jer ind, at nu, jeg har løbet med Gammen, vil jeg slå Alvor ovenpå. (Det var nok en ordentlig Bummert; et saxisk Citat af et dansk Ordsprog X)– men pyt! det gider jeg ikke, og I skulde have lange Arme for at tvinge mig." Hvad jeg bestiller? "- Jeg tegner og visker ud, og hvad jeg ikke visker ud, det - bliver stående. " – Og hvad er så det?" – Ja, det skal I få at see (forb. fra konvolutten)

X|) Bommerten ligger i at han har løbet, for rendt,|(fortsættes på konvolutten)| da Lignelsen er taget af Væven. |Afskriverens Anm.)

¹ Maler J.Th. Lundbye (1818-1848).

² Formentlig var de samlet i N.F.S. Grundtvigs (1783-1872) hjem. Han var far til vennen Svend Grundtvig (1824-1883).

³ Teologistuderende Georg Steenberg (1820-1860).

⁴ Louise Matilde Francke (Ca. 1815-1845) født Frølich og søster til maleren Lorenz Frølich.

⁵ Karl Philipp Francke (1805-1870).

⁶ Louise og Karl Franckes ældste datter Sophie Francke (1837-1860) senere gift Withusen.

⁷ Gitte Høyen (1799-1883). Født Westergaard gift med kunsthistoriker N.L. Høyen (1798-1870).

⁸ Maler P.C. Skovgaard (1817-1875).

⁹ Maleren Lorenz Frølich (1820-1908) blev nogle gange omtalt som "Lars Glad" iblandt venner, det er muligvis derfor han har underskrevet sig: "Lars Maler".

¹⁰ Maler Thorald Læssøe (1816-1878).

¹¹ Vennen Svend Grundtvig (1824-1883).

OMTALTE VÆRKER

Skovgaard Museet inv. nr. 14.368



Kjære Lørdag!

Lørdag d. 11. Oktober 5. Marienlyst

I Mandags Aften var der stor Løstformning efter den
brændte for Grøntvigs; men man vilde os vel finde
sig, at de klagede; Steenberg, som jeg at den
dage senere viste mit brev, indtaller sig endog
bestemt derved; - han sagde, det var tydeligt, naar
for at noget Mellemstet de mange farlige Tid.
Lyk ikke for nogen Tid kunne opgive det hyggeli-
ge, han var i Hoffmunt; jeg vil os jeg noget, ^{for}
jeg vilde med den komme til at komme mig
selv; jeg vil komme i med en Brev; det er
gængeligt, naar de bliver den første Tid for
og indtæller den, - man dog - de var indlæste for;
de er det der, siger det os noget for dig selv; men
børde omvælt kunne være tilfreds; og nu de os en
gang raist, saa sig ogsaa vel at forgive dig; de skjen-
ke Hørdalser. - de bliver os at Ord om Kompositionen,
at at Ord om den Brevender. - de skriver, det er
alt som at Mængde; - det er os Italiens Ngl; men
den, naar de os kan bruge dybt ind i det. Jeg vil
derfor sig os 2 Sangesender; lad altid vel i det Hov-
mødet og Hovorden, og vi ville foruden mange
etter, hvad vi ender os selv, eller bakke, at de
vi vilde det forbigaaende. -

Søndag d. 19. Oktober

I går morgen de 3. Sanges min søster Louise Franckel
roligen; den første Tid mange og meget; Lørdag var
angrebene; den første dag havde den en Hovorden
og dræfter den rolige indtil jendes død. - Hov-
kals Mand, og stakke 5 Mænd; det er første Gang
Manden med den var meget for os med mig,
eller med os; det er os ogsaa indvirket fremmed;
naar man tror at have gennemarbejdet det i
Tavlen, saa kommer den den den Gang igen som
noget ganske Ngl. det er for indvirket, at for indvirket

Lieberm - iindt: Sophy - hvor saa forstørst omkrøng,
men du vilde jo have det løyst og maagt at føle. -

Jeg har købt dit Løven til den Høgen; jeg maa
have dig underkastet Rat; skjønt at summe Tristfold,
men det maaer fækt & fornødt; end den til os;
ja, hvor den; jeg har jo gjerne kommet ned til
dig; det første betageligt for os begge; - men, jeg
har ingen Tiltid naar til mig selv; & jeg vil is
have det komme an paa at købe min Lader maa.
og penge & have den; naar jeg vil have forudsige
et bestemt Resultat; i Dresden har de nu villet
sætte fremstillede Billeder, men gjæstgæst har
gillinger paa de summe Læstingaler; jeg er
hvid af at male Billeder, som Tager gæder samt;
i Dresden har jeg bare Skulptur; Læstingaler og
at, at bringe Platinen naar ved mine Billeder;
jeg maa da have det friggjøre mig fra det, jeg
er vant at have af den. - Gaa det paa, og jeg har
nu nogle penge, saa kommer jeg nok til at
til Rom; og, gjør det det samme, bliver vi maagte
Antikken ⁴⁶ de samme? -

Skovgaard har bagt et stort Billede flammende til det
Forrige foran for den; Skulptur: de; Læstingaler
som et Glimt; - Næsten paa en bag. - det bliver vist
færdigt; Skovg. er i det selv den jødiske Tør, som den
selv omfatter; det heres. Naa, paa Tirsdag vil
jeg jeg naar Gæster til Stetten. Saa vil hvor den
jag vil tilhøre mig til sin Lars Møller
Dresden, - paa adressen det til S. Winther fra mig;
Prof. Bendemann; jeg afholde ikke heller paa Trist
det; - paa vil ogsaa selv indlægge for den Tør; paa hjerte den
Tørst godt. -

Gjære Thorvald! Tak for Dine smaa Sammenhæng,
 minner. Du har vel alt erfaret af Lundby, at jeg har
 mistet min Posten Francke, det er ikke indtægtsagt, at
 man siger et Familien-Liv, naar man gaar bort, og
 følger med, at der er en Forbuds- og et organisk Liv,
 grænser, mange fine sider viser om, og man følger
 Kunsten umiddelbart; - det var et sørgeligt Dagn, at
 jeg min Prozer; i Quidliket som vent endelig;
 jeg gaar og hører sig som en Odnig. - Jeg har
 snart lovet mig for Ligt og glimt Jern. Ruffet,
 det følger for mig et underligt Odnig. - Jeg kom,
 med ikke til at besøge inden jeg var på Tirs,
 dag i den Kæmpe, jeg ro, og end den tiden ind
 jeg har, besøge jeg mig i Tiden. - Lad vel
 jels Jernhøst; og jeg gaar og ender at troffe for
 alle sandhed i Rom. Din Van Loreny

SKOVGAARD-MUSEET

Mappe 28 Nr. 27

Kjøbenhavn. d. 5. Decbr.

I Dag kom Skovgaard op til mig med en lille Rasketrold - om Forledelse.
 Dværg skulde jeg have sagt - som havde Helener at bringe fra Vinden i
 Rom. Han kommer tilbage En af de gamle med Bud og Hilsen fra Højen, Skovgaard
 og Høje. Med det samme tænkte Skovgaard mig et Brev fra Trödel, et
 sørgeligt Mesterstykke, som de her skal faa, Ord til andet. Her er det:
 - "Hvad Læser og andre siger" - Her sidder jeg i mit Værelse i 3de Etage, et Symbol på,
 at Kunstnerne stræbe mod det Høje. Jeg har ingen lidet, fordi det er det Gæstet
 Nat, men om Dagen har jeg den frie Kædet, som viser mig dogat Himmelfarner
 ner, dem et dædt Gæst og et kaldt Underværker, fordi de er syet at see det samme
 daglig; men et klart Blik seer aldrig det samme komme igen (men også jeg seer ofte
 uden at see). Under Himmelen kommer da Jorden, nærmest Himmelen: de fjærne
 Glæder, hvori Tautasen kan lægge alle sine Billeder. På Kommer Mar-
 ker og Landilger, og nærmest Haver og Drejner - Høje. - Mit Værelse
 har 4 Vægge, Kvadraternes Færdighed og Regelmæssighed minder mig om hvad jeg
 fattes. I Vinduet står mange Blomster - dog ingen Beguer eller Høje,
 men Plæser og andre far mig navnløse Blomster, som min Vertinde
 vander, og jeg seer på. Epheuen kravler omkring på Væggene. Jeg sid-
 der ved et Mebel, hvis underste Skæper indeholder Legenets Prædike, så
 fremt Skifter og Bæker ere smukkere end den nøgne Natur. Ved den
 Mellemste (p. Høje) tegner & skriver jeg mine Hieroglyffer, og oveni erlin-
 dens Spejlskammer, og til Symbol står også Lækkeret til Klaffen og
 Lattet til Brødet sammenstod, så kan Jern fattes. ~~Epheuen~~ Ovn på dette
 Beholder antyder en Gids- Elefant i en Vindrig Vindommen, to tinnende Bør-
 nehovder minder mig om Familienets Glæder. (H. Underneden i Kæden

Dette "og andre siger" er senere tilføjet, hvoraf kan forklares den Regelmæssighed: at
 Skovgaard først taler til en i den første Linje, og så en til en i dette Ord. (Overlenderens Anm.)

En, som jeg kan nyde uden at see den). Min Tabak indeholdes i en hvid
Porcelæns-Krukke, for at minde om, at Nydelien er uskyldig, men skel-
delig, og en Sphinx på Låget betegner, at Tabakken's Nydelie virkelig er
et Mysterium. Derved stå Houdstøkker, som Lysets Hvide, Natligt, Vorstabel
og Lampe, som "Nattens Støre og Små Lyg". Foran Magelighedens Lade: en blødt
Sofa, står det senhenede, trefodede, runde Bord med det røde Teppe,
hvori Industriens Tante har indrevet gule Jagere, Brøndse, Fiegle,
Hjorte m. M. Derpå står en klar Karaffel med det klare Vand, betegnende
Afholdenheden, slet ikke, at jeg ikke drikker andet. Vortimor, at jeg
har differt Gjøg - Lador vare at drikke, for - Løjelig nok - jeg bliver
dårlig af Dresdner - Vandet. Takkelsen, Stole, Brøndekurv, Løjte-
Lapke, Alt står i den beste Orden. Hvordan henger det sammen?
- "Der Trælck ist hengerogen bei den Reichhof (således hedder min
Vortinde) nu da ist alles ordentlich!" Det følger vel med det
Narra: at vare ordentlich. Hm ordner så Kammibalsk - en flags
Begravning - at jeg, for at finde mine Tung igjen, heller selv lag-
ger dem af Vigen; ja, det må jeg lige: him sørger for mig, som om
han var min Moder, og jeg var 4 år gl., dækker Lungen og var-
mer Skjorten ved Ornen, giver mig Peller og stiller det trebe-
nede Nattekrin ved Siden ad det bløde Lige, sørger for Brønde
og Vindruer, Paß og trillede Lkrømper. Når jeg går ned af mit Vard,
kommer jeg på en Sten trappe med Figurer i Mischier, over hver
står en Medaillon, og indenfor finder jeg Sammes Dørfatter, og det
er Læter Kunststjerner. - Nu har jeg prøvet mig en øjeblikkelig
Overgivethed fra Italien (mærkes Læseren en øjeblikkelig
Sommelighed på Halsen), kaldet mig i Hovedet og Skagget, så 39
Hår krumme deres slanke, røde og blunde Legemer på Brøndet og
med deres Skjægge skrive de sorte Stræger mellem Bogstaverne.
Dog, den skal du blive fri for. - P.S. På Væggen har min
Vortinde hængt en Del Litografier efter berømte Mestere,
som minde om, at det Beste kan parodieres. Nu ved du,
hvordan jeg loer. - Flokken er i, jeg sidder her og filosoferer
(i: dørner) og må dog rigtig have mig en Pils endnu. - Du
og Johan sidde sagten ligedan i Krimmelshaflet - nej!
I løse! - Den 29de November 1845: Hvis jeg nu vilde
løse det Vord fra Læst igjennem, så fik I det sagten aldrig
for Gjeme; men Læs Vemmer tør jo nok see En i Lovestimle: Læg
rokt) og agt på Høresøpker. Nu bilder I - Læst, Johan (hvis
han giver løse sådan Noget), Georgius, mærkes Steenberg og hvis
I ellers ville vise det til Nogen, f. Ex. til H. Reeth - I er nu,
at nu, jeg har læst med Gammen, vil jeg så Alvor over på.
(Det var nok en ardentlig Barmhert; et taxistk Citat af et
dansk Ordsprog) - men pift! det gider jeg ikke, og I skulde
have Lange Arme for at tvunge mig. "Hvad jeg bestiller?" -
Jeg tegner og visker ind, og hvad jeg ikke visker ind, det - bliver
stående. "Og hvad er så det?" - Ja, det skal I få at

(Afskriver - Ann.
fortæller på Kompositionen.)

2) Barmherten ligger i at han har Løbet for rendt, da Legation er taget af Væsen.